

ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN HUMANITIES
INSTITUTE

№ 3/2023

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2023

Бас редакторы **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты, Астана, Қазақстан
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD) Астана, Қазақстан

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.

Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Басуға 17.10.2023ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.

Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89

«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени А.К. Кусаинова,
Астана, Казахстан
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени А.К. Кусаинова, Астана,
Казахстан

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курсыжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.

Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К.Кусаинова».

Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Подписано в печать 10.10.2023 ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типогр.

Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89

Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

©Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**
Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute
Institute, Astana, Kazakhstan
Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute,
Astana, Kazakhstan

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkeпова K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabekuly D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Kuryzshhan L.A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev
Tel/Fax: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 17.10.2023 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

© A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ-CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

ABYLOVA G.E., ARIPZHAN G.Zh.	The concept of time in the ancient turkic written monuments.....	7
НУРГАЗИНА А.Б., ТЛЕШ Қ.Е., АЮПОВА Г.К.	Художественный концепт «форсайты» в пространстве текста и способы объективации его смысла.....	20
РАМАЗАНОВ Т.Б., АХМЕТ А.Н., ШОРМАКОВА А.Б.	Лингвокультурный характер диалога в художественном тексте.....	38
САГИДОЛДА Г., САРЕКЕНОВА Қ.Қ., САПАРНИЯЗОВА М.	Ясауи «Хикметтері» тілінің когнитивтік құрылымы: «иман» тұжырымдамасы.....	56
ШАҚАМАН Ы.Б.	Сөз гешталты.....	72

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АДАЕВА Е.С.	Қазақ әдебиетін зерттеудің гендерлік аспектілері.....	85
АЛИМБАЕВ А.Е.	Ежелгі жыр-дастандардағы елдік пен қаһармандық.....	102
АМАНҒАЗЫҚЫЗЫ М. ОРАЗБЕК М.С.	Қазіргі қазақ поэзиясындағы қала бейнесі.....	115
АХМЕР Б.Е., АЙМҰХАМБЕТ Ж.Ә., КУРМАМБАЕВА К.С.	Серікбол Қондыбайдың «ілкі төр» концепциясының символдық-мифопоэтикалық мәні.....	126
ӘБСАДЫҚ А.А., ДОСОВА А.Т.	«Қырық мысал»: жинақтың жариялану тарихы және оның Абай шығармашылығымен үндестігі.....	139
ТҮСІПОВА Г.Б., ДАУРЕНБЕКОВА Л.Н.	Алаш кезеңіндегі аударма: Ж.Аймауытұлы – ДЖ.Лондон әңгімелерін қазақ тіліне тұңғыш аударушы.....	156
ZHARYLGAPOV ZH.ZH. SYZDYKOVA V.E.	The concept of archetype in literature and Jung's theories.....	172
КЕРІМБЕКОВА Б.Д.	Дулат Исабеков прозасындағы юмор мен сатира («Бонапарттың үйленуі» әңгімесі негізінде).....	185
ҚҰРМАНБАЙ А.П., СӨРСЕНБАЕВА Ж.Б., ХУАТБЕКҰЛЫ Е.	Қазіргі қазақ поэзиясындағы жаңа тенденциялар (А. Елгезек, Б. Қарағызұлы, Е. Жүніс шығармалары негізінде).....	197
ОМАРОВ Б.Ж.	«Панчатантра», «Кәлила мен Димна» және қазақ мысалы: сюжет пен трансформация.....	214

САҒЫНАДИН Г. Эстофольклортанудың кейбір ғылыми-теориялық мәселелері..... 231

ТОҚСАМБАЕВА А.О. Рахымжан Отарбаевтың драмалық шығармаларындағы
ҚАДЫРОВ А.Қ. хан-сұлтандар мен батырлар бейнесі..... 242
ҚАБЫШЕВ Т.Б.

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА
И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE**

АЗАТБАҚЫТ А.А., М.Әуезов әңгімелерін оқытудың ғылыми-теориялық
КАРТАЕВА А.М., негіздері..... 260
ТАМАЕВ А.Т.

ASAVBAEVA G.B., Teaching languages in technical universities..... 272
YEREZHNEPOVA S.K.
ZHUMSAKBAYEV A.T.

XҒТАР 17.01.45

DOI <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2023-3.18>

*А.А. АЗАТБАҚЫТ¹

А.М. КАРТАЕВА²

А.Т. ТАМАЕВ³

С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өскемен, Қазақстан^{1,2}
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан³
(email: aigani.86@mail.ru¹, kartaeva2011@mail.ru², alpisbai@mail.ru³)

М. ӘУЕЗОВ ӘНГІМЕЛЕРІН ОҚЫТУ ДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Аңдатпа. Мақаланың негізгі мақсаты – қазақ әдебиетінің ғана емес, бүкіл әлем әдебиетінің көрнекті өкілі, суреткер М.О.Әуезов әңгімелерін оқытудың ғылыми-теориялық негіздерін зерделеу болып табылады. Қаламгер әңгімелерінің әлем жұртшылығына да танымал екендігі, сонымен қатар әдебиетіміздің асыл қоры саналатындығы назарға алынады. М.Әуезов әңгімелерінің зерделену мәселелерінің қазақ әдебиеттануындағы өзектілігін айта отырып, автор бірнеше қаламгер әңгімелерін зерттеуші ғалымдарды атап өтеді. Ғылыми еңбек негізінде М.Әуезовтің әңгімелерін оқыту ғылыми нысаны ретінде қарастырылады. Сонымен қатар автор мақалада М.Әуезовтің әңгіме жанрын ЖОО оқытуда отандық әдіскер-ұстаз Қ.Бітібаеваның еңбектеріндегі әдіс-тәсілдерді атап көрсетеді. Мақалада қаламгердің әңгімелерін зерттеген ғалымдардың еңбектеріне, тұжырымдарына, көзқарастарына талдау жасалады. Аталған ғалымдардың тұжырымдарын қарастыра келе, қаламгер әңгімелерінің талдау өзектілігін және маңыздылығын дәлелдейді. Тұжырымдарды салыстыру, жіктеу барысындағы автор өзіндік пікірін анық білдіреді. М.Әуезовті зерттеу – қазақ әдебиеттануындағы маңызды және құнды тұстардың бірі. Өйткені мақаланың практикалық маңызы ретінде жазушыны зерттеу арқылы қазақ әдебиетінің сол дәуіріндегі көркемдік ізденістері туралы тұжырым жасауға болады. Ал қаламгер мұрасын зерттеген ғалымдардың еңбектері арқылы жазушының тұлғасын, шығармашылығын тануға болады. Демек, бір-бірінен өрбитін қос процестің қазақ әдебиеттануына берері мол екені анық.

Түйін сөздер: оқыту, әңгіме, әдіс тәсілдер, қаламгер, мәтін талдау .

Кіріспе. М.Әуезов – қазақ және әлем әдебиеті прозасы мен драматургиясының классикалық озық үлгілерінің авторы, кемеңгер жазушы, әдебиеттанушы, заңғар болмыс иесі. Өнердің қуатты да көркем мұрасының тінін тауып, заман шындығын кестелі, кербез суреткерлігімен танытқан жазушы

шығармаларының бедері мен бейнесі дәуірлік бояулардың қанық үйлесімінен тұрады. Қаламгердің шығармашылық шеберханасы адамзаттық руханият өресіндегі құндылықтардың, сұлу мәдениетінің эстетикасымен үндеседі. Жазушының тұлғалық және суреткерлік шеберлігіне көрнекті ғалым, академик С. Қирабаев: «Қазақ әдебиеті дамуының жаңа дәуірінде, әсіресе, оның профессионалды үлкен әдебиет болып, дүниежүзілік әдебиетпен қарым-қатынасын жақсартта бастаған тұсында, Мұхтар Әуезовтің атқарған жетекшілік қызметі де атап айтарлық. Ұлы жазушының ағалық ақылы мен шығармашылық өнегесі өз тұсында біздің ұлттық әдебиетіміз үшін үлкен мектеп болды. Ол әдебиетті ұлттық үлгімен, кеңестік дәуірдің идеологиялық тежеулермен шектеліп қалмай, жалпыадамзатқа ортақ мұра деңгейіне көтеруге бағыттады. Әдебиеттегі реализмнің баюына, тереңдігіне көңіл аударды. Жас таланттардың дүниежүзілік үлгілерден үйреніп өсуіне қамқор болды», - деп баға береді [1, 9].

Қазақ әдебиеттану ғылымында жазушының шығармашылық мұрасы ғасырға жуық уақытта әртүрлі ғылыми бағытта зерттеліп келді. М. Әуезовтің әңгімелерін зерттеген З. Ахметов, С. Қирабаев, Б. Майтанов, Т. Жұртбай, З. Бисенғали, К. Сыздықов, А. Ісімақова, Г. Пірәлиева, Ж. Әлмашұлы т.б. ғалымдардың еңбегі орасан зор. Демек, қаламгердің шығармашылық мұрасын зерттеу қай кезеңі де кезек күттірмейтін келелі мәселелерінің бірі ретінде қарастырар болсақ, уақыт озып, ғылым ілгерілеген дәуірде жазушы шығармашылығын талдау ізденістері дамып, зерттеу өрістері кеңіп келеді. Сыншы ғалым А. Нұрқатов: «М. Әуезов шығармашылығының алғашқы жылдарында-ақ жоғары көркемдік-реалистік шығармаларды жасаған болатын, оны еске салуымыз қажет, өйткені соңғы уақытқа дейін жазушының көптеген реалистік дүниелері дұрыс бағаланған жоқ және шығармаларының ең жақсысы, оның алғашқы кезеңінде жазылғандарынан, жалпы назарға алынған жоқ болатын», - деп 1958 жылы жазған мақаласында айтылғандай, қаламгер алғашқы прозаларында-ақ қорғансыздар проблемасын көтеріп, сол заманның ащы шындығын реалистік үнмен көрсетті. Алайда өз заманында шынайы бағаланбады [1, 109]. Бұл мәселе қазіргі уақытта қаламгер әңгімелерінің зерттелу жағынан және ғалымдар еңбектерін жүйелеу сипатынан да өзекті болып отырғанын көреміз. Олай болса, қаламгердің көркем мұрасы – әңгімелерін зерттеген ғалымдардың еңбектеріне талдау жасау, зерттелу деңгейін анықтау, ғылыми дәйектерді жүйелеу тың мәселе бола бермек.

Әдістеме және зерттеу әдістері. Зерттеу жұмысының барысында М. Әуезов әңгімелерін зерттеген ғалымдардың еңбектеріне сараптамалық зерттеу жүргізілді. Қаламгер әңгімелерінің көркемдік ерекшелігін танытып, сөз өрнектерін зерттеген ғалымдардың ғылыми көзқарастары мен жазушы әңгімелерінің тақырыптық-идеялық мазмұнына талдау жасаған ғалымдардың ой-пікірлері мен тұжырымдарын талдау және тұжырымдарды қорытындылау әдістері қолданылды.

Талқылау мен бақылау. М. Әуезов – әңгіме жанрының шебері. Ал әңгіме

жанрының өзі – кәсіби қазақ жазба әдебиетінің алғашқы игерген жанрларының бірі. Қаламгердің шығармашылығындағы әңгіменің алатын орны ерекше. 1921 жылы қаламгердің алғашқы әңгімесі – «Қорғансыздың күні» жарияланады. Десек те, қаламгерлік өрелі шабытының тасыған уақыты 1922 жылы күзде Ташкенттегі Орта Азия университетіне оқуға түсіп, «Шолпан», «Сана» журналдарында жұмысқа орналасуымен байланысты. Сол уақытта қаламгердің қазақ әдебиетіндегі классикаға айналған туындылары: «Сөніп жану» (1923), «Барымта» (1925), «Жетім (1925), «Ескілік көлеңкесінде» (1925), «Жуандық» (1926) және «Көксерек» (1929) секілді туындылары дүниеге келеді. Қаламгердің шығармашылық қуатының қайнары осы кезден басталады.

Қарымды қаламгер М. Әуезов: «Көксерек» повесі – тақырып жағынан оқшау тұрған шығарма. Әлем әдебиетінде қасқырдың, жалпы аң-құстың «психологиясын» беру дәстүрі бар. Адам мен табиғат арасындағы қарым-қатынастың бұзылуы – мәңгілік тақырып. «Көксерек» повесі осы тақырыпта қазақ ұғымы, тіршілік таным тұрғысынан келіп берілді. Әлем әдебиетіне тың көркемдік құбылыс ретінде қосылған шығарма болды», – деп атап айтты. [2].

Жазушының алғашқы туындыларының бірі «Жетім» әңгімесіне тоқталатын болсақ, әңгіменің басты ерекшелігі – табиғат көрінісінің суреттері адам тағдырымен ұштастырырылып берілуі. Әңгіме шағын болса да, көтеріп тұрған жүгі мен мәселесі салмақты. Бұл хикаяда Исаның немере ағасының қорлығына шыдай алмай, ауылдан қашып, орманда қараңғыда қайтыс болған Қасым есімді жетім баланың трагедиялық балалық шағы туралы баяндалады. Жәбірленушілердің қайғысы мен қайғысын күрделі әлеуметтік проблема ретінде сипаттау сыншыл реализмнің орталық сипаты болды. Алғашқы туындыларымен-ақ қорғансыздар мәселесін көтерген М.Әуезовтің «Қорғансыздың күні», «Барымта», «Қараш-қараш» т.с.с шығармаларында әлемдік әдебиеттегі мәселелерді көтеріп, жалпыадамзаттық мәселені көздеді. Сондықтан да М. Әуезов мұрасын оқыту – әр заманда да өзектілігімен құнды.

М. Әуезов мұрасын ЖОО оқытуда озық технологияға негізделген еңбектердің ішінен отандық әдіскер-ұстаз Қ.Бітібаеваның әдебиетті оқыту әдістемесінің маңыздылығын баса айтамыз. Әдіскер-ұстаз 1994 жылы «М. Әуезов шығармашылығын оқыту» атты оқу құралы, кейін 2002 жылы «М. Әуезов туындыларын мектепте оқыту» атты оқу құралдарын жазады. Бұл еңбектердің әдебиеттану, мұхтартану ғылымында сүбелі зерттеулер екендігін айта аламыз. Әдіскер-ұстаз Қ. Бітібаева М. Әуезов мұрасын жаңаша оқытудың тың жолдарын көрсетеді. Сондай-ақ жас ұрпаққа жете танытуда кәсіби шеберлікті, тың ізденісті талап ететіндігіне аса назар аудартады. Мәселен, «Әдебиетті оқыту әдістемесі» /1997/ еңбегінде М. Әуезовтің әңгіме жанрын оқытуда ұсынған тиімді тәсілдерін ЖОО студенттеріне де пайдаланудың маңызы зор.

Әдіскер-ұстаз әңгімені оқытуда оқырманның қызығушылығын, ынтасын, таным-белсенділігін артыруды көздеп қана қоймай, туындыны қабылдау,

түйсіну, ойлау қабілеттеріне әсер етуді көздейді. Осы мақсатта әңгіме мазмұнын меңгертуде жоспар құрғызудың тиімділігін көрсетеді. Мазмұнын меңгертуден кейін, өзіндік талдау жұмысы басталады. Бұл жерде де әдіскер-ұстаздың әдістемесіне сүйенсек, көмек-нұсқаулардың маңыздылығын байқаймыз.

Кесте 1 – Мұғалімнің әңгімені оқытудағы талдау жұмысы [3, 49]

Әңгіме құрылысы, негізгі оқиғасы	Кейіпкерлер тағдыры, іс-әрекеттері	Жазушының көркемдік әдісі, тәсілі
Жазғы кеш, жолаушылар. Жалғыз қашып келе жатқан Қасым.	Жолаушы үш жігіттің мұңлы әні. Шошыну үрейі.	Суреттеу, баяндау Баяндау, суреттеу, лирикалық шегініс.
Қасымның өткен тағдыры. Жетім қалуы.	Қасымның зары, аянышты өмірдің басталуы.	Монолог, баяндау әңгімелеу.
Қасымның түстері.	Түсіндегі бақытты өмірі.	Баяндау.
Исаның қолындағы ауыр тұрмысы	Қайғыға, мұңға толған тағдыр, жалғыздық.	Әңгімелеу. Кейіпкерлер сөзі (қорғау, кемсіту), ішкі монологтар.
Қашып шығу.	Исadan өш алуға ұмтылуы. Қашып жатақтарға бармақшы болуы.	Әңгімелеу, баяндау.
Шошыну, қорқыныш.	Үрейдің билеп алуы. Қорқынышты елестерден есеңгіреу.	Баяндау, суреттеу, монолог, диалог.
Қаза.	Қасымның қорқыныштан қаза болуы.	Баяндау.
Жолаушылар	Баланың өлімінің үстінен түсуі.	Суреттеу, әңгімелеу.

Кестедегі 1, 2-баған проблемалық сипаттағы сұрақ–жауып әдісімен жүргізілсе, үшіншісін нақты мысалдар арқылы мәнерлеп оқу, түсіндірмелі оқу, әңгімелеу әдісімен жүргізу тиімді болмақ. Яғни, Қ. Бітібаеваның еңбектерін зерделей келе, әңгіме жанрын оқытудағы әңгімелесу, пікірлесу, әдеби шағын пікірталастардың тиімділігін байқаймыз. Бұл тәсіл ЖОО студенттеріне де тиімді. Себебі, проблемалық сұрақтар қоя отырып, мәтіннің негізгі проблематикасын ашу жолында студенттерді іздендіру, зерттеу жұмыстарына жұмылдыруда ұстаз технологиясы маңызды.

Қ. Бітібаева әңгіме жанрын оқыту барысындағы ең тиімді әдістердің бірі мәтінге жуық мазмұндату, портреттеу, көркемдегіш, айқындауыш сөздерді сақтай отырып мазмұндатуды саралап көрсетеді. Әңгіменің мазмұнын меңгергеннен кейін идеялық-эстетикалық мәніне талдауды проблемалық сұрақтар арқылы жүргізудің жолдарын ұсынады. Мәселен:

1. Әңгіме табиғат көрінісімен басталады. Оның шерлі күйді шерткендей сипатының Қасым тағдырына қатысы бар ма?

2. Үш жолаушы мұңлы әнінің бас кейіпкер тағдырына қатысы бар ма?

3. Қасым тек Иса мен Қадишадан қашып келе ме? Иса мен Қадиша ғана қатыгез, мейірімсіз бе?

4. Қасым тағдыры неге шегініспен берілген? Оқиға неге оның жетім қалғанынан басталмаған?

5. Қасымның өңі мен түсі. Ол қайсысында бақытты? Неге? Түсі неге берілген?

6. Жас бала неге ағайынға, ортаға сыймады? Кім кінәлі? [3, 49]

Аталған тәсілдердің ЖОО студенттер үшін де тиімділігін жоғары санаймыз. Студенттерді әдеби талдауға баулуда, көркем шығарма табиғатын, оның негізінде жатқан мәселелерді аңдатуда, жазушы шеберлігіне барлау жасатуда жоғарыда көрсетілген проблемалық сұрақтардың маңызы зор. Оқытушы танымдық сұрақ қоя отырып, оның шешімін білімгерлермен бірлесе отырып әңгімелейді. Кестенің тиімділігі студенттің өз ізденісімен білім алуына, оқырмандық қабілетін оятуға негіз болады. Сондай-ақ кез келген мәселенің шешімін табуға, ой бөлісуге дағдыланады. Төмендегі кестеден Қ. Бітібаеваның тәжірибесіндегі әңгімені оқытудағы тиімді деген әдіс-тәсілдерін ұсынамыз:

Кесте 2 – Әңгімені оқытудағы әдіс – тәсілдер [3, 50]

Жазушы стилі, әдісі, көркемдік тәсілі	Мұғалім әдісі, тәсілі
1. Суреттеу, баяндау	-Түсіндірмелі оқу. Кітаппен жұмыс
2. Баяндау, суреттеу, лирикалық шегініс.	-Ұжымдық жұмыс.
3. Монолог, баяндау әңгімелеу.	-Сұрақ жауап мәнерлеп оқу, әңгімелеу әдісі.
4.	-Сұрақ жауап, кітаппен жұмыс, түсіндірмелі әдіс, мәтінге жуық мазмұндау.
5.	-Сұрақ жауап, оқушы әңгімесі, оқушының мәнерлеп оқуы, мәтінге жуық әңгімелеу.
6.	-Оқушы әңгімесі. Кітаппен жұмыс.

7.	Мәнерлеп оқу. Мұғалім түсінігі. -Ұжымдық жұмыс. Сұрақ жауап. Мұғалімнің толықтыруы.
8.	-Проблемалық жағдай тудыратын сұрақтар. Мәнерлеп оқу.Ұжымдық жұмыс. Мұғалім толықтыруы (түсіндірмелі).
9.	-Түсіндірмелі оқу, мәтінге жуық әңгімелеу. - Проблемалық жағдай тудыратын сұрақтар. Ұжымдық жұмыс, мұғалім түсінігі.

Әдіскер Қ. Бітібаева М. Әуезовтің алғашқы әңгімелерін оқытқанда олардың тақырыбы, көтерген идеясы, проблемаларының үндестігіне қарай топтап, талдап оқытудың әдістемесін көрсетті. Сондай-ақ, ғылыми еңбектер, сыншы, әдебиетшілердің пікірлеріне сүйене отырып білімдерін тереңдетудің маңыздылығын көрсетеді.

М. Әуезовтің әңгімелеріндегі көркемдік ерекшеліктер: адамның бойындағы рухани күштердің қақтығысуы, жан мен тән арасындағы дилемалар тартысы, адам психологиясын ашудағы шеберліктер болып саналады. Әдебиеттанушы ғалым Г.Пірәлі: «М. Әуезов – әдеби түс көру тәсілінің табиғи мүмкіндігіне, көркемдік қуатына, спецификалық кең ауқымдылығына және мағыналық, эстетикалық міндетін, қызметін терең мән берген суреткер», - деп баға береді [4, 309]. Демек, қаламгердің жоғарыда айтып өткен модерндік ерекшеліктерінің айтулысы да осы сипат. «Қасеннің құбылыстары» атты әңгімесінде анық көрінеді. Ғалымның тұжырымдауынша көркем прозадағы түс – поэтикалық құрал. Демек, Қасеннің түс көруінің өзі характерлік болмысты ашуда және әңгіменің сюжеттік қозғалысына әсер етеді. Әрі психологиялық тәсіл. Г.Пірәлінің зерттеулерінде қаламгердің «Қорғансыздың күні», «Қаралы сұлу» әңгімелері психологизм шарттары бойынша талданады.

«Қорғансыздың күні» әңгімесіндегі аттылы екі кісінің Күшікбай тауының жанынан өте бере әңгіме ретінде айтылатын талай ғасыр бұрынғы оқиға – «еске алу» тәсілі арқылы беріледі. Ғалымның пікіріне сүйенетін болсақ, «еске алу» - психологиялық күй, яғни, адамның еске алуындағы басты салдар – терең ойға шолудың, ішкі монологтың өрістеуінің алғашқы сатысы. Демек, қаламгер шеберлігіндегі психологизм қабаты суреткердің шеберлігі арқылы көрініс табады. М. Әуезов әңгімелеріндегі мифологияны ғалым А. Абдуллина өзінің «М. Әуезов әңгімелеріндегі мифологизм» атты ғылыми зерттеуінде жазған болатын. Ғалымның пікірі бойынша: «М.Әуезовтің әңгімелеріндегі қазақтың

көне мифтік фольклор үлгілері халқытың дүниетанымы, наным-сенімі, жөн-жоралғылары арқылы көрінеді», - деп қаламгердің «Қорғансыздың күні» әңгімесіндегі Күшікбай туралы аңызды мысалға келтіреді [5, 117]. Қаламгердің «Жетім» әңгімесіндегі баланың адасып қалатын тұсындағы көрінер дию, перілер сипатын дәлелдейді. Бұл зерттеу де қаламгер әңгімелерін зерттеуге қосылған олжа деп білеміз.

Ал әдебиеттанушы ғалым Б. Майтановтың зерттеуінде қаламгердің осы әңгімесіндегі Ақан, Қалтай мен Ғазизаны дара образ ретін талдай отыра, осы образдар адамзаттық дәрежедегі архетип ретін қарастырады. «Ақан мен Қалтай – зұлымдық пен зорлықтың, Ғазиза – құрбандықтың таңбалық белгілері. Періштелер мен мақұлықтардың арасындағы көктегі күрестің жердегі көлеңкесі. Шындығына келгенде бұл – әлем әдебиетінің үздік үлгілерін терең меңгерту нәтижесіндегі жаңашыл қадам болып табылатын модернистік ыңғайдағы шығарма болатын», - деп шығармаға баға береді [6, 34]. Шынымен де, көркем әдебиеттегі архетип ретінде зерттелініп, бағасы берілетін образдар санаулы. Қаламгердің «Қаралы сұлу» әңгімесіндегі образ да мифопоэтикалық архетиптердің бейне. Бұл тұрғыдан келгенде, қаламгер туындылары модерндік бағыттың шоқтығы биік, көркемдік презумпциясы жоғары шығарма екені деген пікірімізді толықтай дәлелдей түседі.

Нәтижелер. Қаламгердің әңгімелеріндегі диалогтық қабат – суреткердің тілдік шеберлігін және көркемдік-эстетикалық танымын, образ табиғатын талдаудың жолы болып табылады. Б.Шалабаевтың зерттеуі бойынша: «М. Әуезов жалпы диалог құруға шебер. Бұл оның драмалық шығармаларының әсері болса керек деген пікірімізді дәлелдей түседі. М. Әуезов диалогтарындағы қуатты сөз түйіні сөз өнерінің асыл маркалы ауыз әдебиетіндегідей, көбінесе синтаксистік параллелизмдер арқылы теңеу, әр түрлі символдар арқылы риторикалық сұрақ пен лексикалық қайталаулар арқылы құйылып жатады», - деген пікірінен қаламгердің әңгімелерінің өзіндегі поэтикалық ізденіс диалогтық сипат деп тануға болады [7, 8-9]. Алайда ғалым Х.Кәрімовтың пікірінше: «Жазушының жиырма бес жылдары жазылған әңгімелерінің көпшілігінде диалог тым аз, кейбіреулерінде кездеспейді десе де болғандай. Ол 30 жылдары ғана әңгімелерінде диалогты көбірек пайдалана бастады» [8, 46].

Қаламгер әңгімелеріндегі «диалогтық ерекшелікті» зерттеген ғалымдардың пікіріне сүйенетін болсақ, жазушы әңгімелерінің ішіндегі диалогты көбірек пайданған кезі әлеуметтік сипаттағы әңгімелері екендігіне көзіміз жетеді. Өйткені диалог – авторлық баяндаумен байланыста болады. Түрі жағынан диалог пен авторлық баяндау жазушының мәтіннің ішкі құрылымдық ерекшеліктерінен көрінеді.

Қаламгердің әңгімелеріндегі пейзаждық көріністер - суреткердің суреткерлік шеберлігінің жемісі. Ғалым Н.Рахманованың пікірінше: «Әуезов әңгімелеріндегі елсіз меңіреу дала, қараңғы қорқынышты түн, ышқына ұлыған

боран, суық жартас – кейіпкерлер бойындағы трагедиялық күйді қоюлатушы факторлар болуымен бірге басқаның тағдырына жанашырлығы жоқ, өзінің аз уақыт қызығы үшін, басқаның бар бақытын таптап кетуге бар жандардың да жақын жүргенін ескертетін құбылыс. Психологиялық параллелизм көріністері осы тұста қылаң береді» [9, 65]. Демек, әңгімелердегі пейзаждық бояулардың кейіпкер трагедиясын берудегі, әңгіменің кеңістік болмысын танытудағы атқаратын функциясының зор екендігін байқаймыз. «Жетім» әңгімесіндегі қараңғы, қорқынышты, суық табиғаты ызғары, «Қорғансыздың күні» әңгімесіндегі елсіз жатқан қоңыр даланың өкпек желі, «Қаралы сұлу» туындысындағы жесір әйелдің күйінішін танытар сүреңсіз табиғат пейзаждық бояулардың психологиялық параллелизм көрінестерімен тұстас екендігіне мысал бола алады.

Жазушының алғашқы прозалық әнімелеріндегі ізденістерді академик ғалым Р. Сыздық: «М. Әуезовтің көркем проза жанрындағы алғашқы әңгіме-повестерін тілдік-стильдік таным тұрғысынан, көркемдік қырынан алғанда, нағыз жоғары деңгейдегі туындылардың қазақ топырағындағы бастаулары деп табамыз», - деп баға береді [10, 116].

Қорытынды. Қорыта келгенде, М. Әуезов шығармашылық мұрасындағы әңгіме жанрында жазылған туындылар зерттеуші ғалымдар тарапынан және уақыттың бағасын алған туындылар болып есептеледі. Ғылыми мақалада қаламгердің әңгімелерін зерттеген бірнеше әдебиеттанушы ғалымдардың еңбектерін, тұжырымдарын қарастырдық. Оларға тән пікір ерекшеліктерін талдай отырып, қаламгер әңгімелерін оқытудағы жаңа әдістер мен бағыттарды анықтадық.

М. Әуезов мұрасын зерттеу – қазақ әдебиеттану ғылымындағы маңызды мәселелердің бірі. Өйткені жазушыны зерттеу арқылы, қазақ әдебиетінің сол дәуіріндегі көркемдік ізденістері туралы тұжырым жасауға болады. Ал қаламгер мұрасын зерттеген ғалымдардың еңбектері арқылы жазушының тұлғасын, шығармашылық әлемін тануға болады. Профессор Ш. Ыбыраев: «Ұлы жазушы, ғалым, қоғам қайраткері М. Әуезовтің көркем мұрасы біздің төл әдебиетіміздің ғана емес, бүкіл адамзат мәдениетінің де жетістігі. Оның шығармашылық қарымы ауқымды да бай. Романшы, драматург, ғалым, сценаршы, аудармашы – бұл ұлы қаламгер дарынының толық емес тізімі. Оның Абай туралы эпопеясы мен асқан шеберлікпен жазылған шағын әңгімелері, повестері ХХ ғасырдағы қазақ әдебиетінің қорына мәңгілік енді», - деп аса жоғары баға берген пікірі жазушы әңгімелерінің өзектілігін, тамырының тереңдігін дәлелдейді [11, 3]. Демек, М. Әуезовтің әңгімелерін зерттеу болашақ қазақ әдебиеттануының дамуына септігін тигізетіні анық.

«Көркем шығармаларды оқытуда білім алушылардың оқырмандық қабілетін дамыту әдеби білім берудің маңызды міндеттерінің бірі деуге болады. Қазақ әдебиеті сабақтарында көркем шығармаларды оқыту білім алушылардың білімдері мен дағдыларын, қабілеттерін, сонымен қатар мәтінді талдай білу және ұғыну біліктіліктерін меңгерумен қатар олардың

көркемдік талғамын тәрбиелеуге және оқырмандық қабілетін дамытуға мүмкіндік береді» дейді ғалым Қ.С. Құрмамбаева, яғни бұл білімгерлердің көркем шығармаға деген қызығушылықтарын ояту болып табылады [12, 209].

Қоғам үнемі дамып отыратындықтан, білім берудің жаңа әдістері мен тың тәсілдері пайда бола отыра, жеке тұлға білім алу арқылы дамитын болса сол білімге жаңа әдістемелерді енгізуге өзі де үлес қосады. Қарымды қаламгер М.Әуезовтің көркем әңгімелерін қазіргі білім беру үрдісіндегі жаңа парадигмалардың негізінде оқып, тану арқылы білімді игеруші тұлғалар өздерінің теориялық, әдістемелік білімдерін толықтырып қана қоймай оларды өмірде қолдануларына дағдыланады.

Әдебиеттер

1. Қирабаев С. Әуезов тағылымы. Әл-Фараби атындағы ҚазМҰУ-нің Хабаршысы. Филология сериясы, 1997. – 116 б.
2. Demessinova L., Kokbas Zh., Kurmambayeva K., Tulebayeva K., Mursalim G. The Nomad Totem “Kok Bori” as an Archetype. // The International Journal of Literary Humanities, Volume 21, Issue 2, 2023. P.74 <https://doi.org/10.18848/2327-7912/CGP/v21i02/67-84>
3. Бітібаева Қ. М.Әуезов туындыларын мектепте оқыту. – Алматы: Мектеп баспасы, 2002 – 288 б.
4. Пірәлі Г. Қазіргі Мұхтартану: 1-кітап/ Г.Ж.Пірәлі. – Алматы: Елтаным баспасы, 2014. – 320 б.
5. Абдуллина А. М.Әуезов әңгімелеріндегі мифологизм. V Әуезов оқулары: Жас ғалымдардың V халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Алматы, 2007. – 309 б.
6. Майтанов Б. Әуезов және болмысты сезіне мен саралау // М.О.Әуезовтің көркемдік-дүниетанымдық ізденістері (1920-30 жылдар). Алматы: М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, 2006. – 3–54.б.б.
7. Шалабаев Б. Көркем проза тілі. – Алматы: Білім, 1994. – 128 б.
8. Кәрімов Х. Қанатты тіл. Алматы: Санат, 1995. – 93 б.
9. Рахманова Н.М. Әуезовтану дәрістері. Оқу құралы. Алматы: Кітап баспасы, 2010. – 354б.
10. Сыздықова Р. М.Әуезов және қазақ прозасы тілінің қалыптасуы. – Алматы: Ғылым, 1997. – 163 б.
11. Мұхтар мұрасы. Наследие Мухтара: Ғылыми мақалалар мен зерттеулер / Құраст.: Ш.Ыбыраев, С.Қорабаев. Алматы: Қазақстан, 1997. – 352 б.
12. Құрмамбаева Қ.С. Көркем шығармаларды оқытуда белсенді оқу әдістерін қолданудың ғылыми-әдістемелік негізі. // Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы. № 3, 2022. 204-212 бб. <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2022-3.20>

А.А. АЗАТБАҚЫТ, А.М. КАРТАЕВА

Восточно-Казахстанский университет им. С. Аманжолова,
Усть-Каменогорск Казахстан

А.Т. ТАМАЕВ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан

**НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ
РАССКАЗОВ М. АУЭЗОВА**

Аннотация. Основной целью статьи является изучение научно-теоретических основ преподавания рассказов М.О. Ауэзова, выдающегося представителя не только казахской, но и мировой литературы. Отметим, что рассказы писателя известны мировой общественности, а также являются ценным достоянием национальной литературы. Отмечая актуальность проблем изучения рассказов М. Ауэзова в казахском литературоведении, автор отмечает вклад некоторых исследователей-ауэзоведов. Преподавание рассказов М. Ауэзова на основе научного труда рассматривается как научная форма. В статье автор выделяет методы и приемы преподавания жанра рассказа М. Ауэзова в трудах отечественного методиста-учителя К. Битибаевой. Также в статье проведен анализ трудов, выводов, взглядов ученых, изучавших рассказы писателя. Рассматривая выводы названных ученых, анализ рассказов писателя доказывает актуальность и значимость данной темы. Автор четко выражает свое мнение в процессе сравнения и классификации высказываний. Изучение М. Ауэзова является одним из важных и ценных моментов в казахском литературоведении. Изучая писателя как практическое значение статьи, можно сделать вывод о художественных изысканиях казахской литературы той эпохи. Через труды ученых, изучавших наследие писателя, можно узнать личность, творчество писателя. Следовательно, эти два процесса, связанные друг с другом, имеют большое значение для казахского литературоведения.

Ключевые слова: обучение, рассказ, методы, писатель, анализ текста.

A.A. AZATBAKYT, A.A. KARTAYEVA

Sarsen Amanzholov East Kazakhstan University, Ust-Kamenogorsk,
Kazakhstan

A.T. TAMAYEV

Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan

**SCIENTIFIC AND THEORETICAL FOUNDATIONS OF TEACHING
M. AUEZOV'S STORIES**

Abstract. The main purpose of the article is to study the scientific and theoretical foundations of teaching the stories of the artist M.O. Auezov, an outstanding representative of not only Kazakh literature, but also literature of the

whole world. It should be noted that the writers' stories are also known to the world community, and are also a noble resource of our literature. Noting the relevance of the problems of studying the stories of M. Auezov in Kazakh literary studies, the author notes the researchers of several stories of the writer. The teaching of M. Auezov's stories on the basis of scientific work is considered as a scientific form. In addition, in the article the author highlights the methods and techniques of teaching the genre of the story of M. Auezov in the works of the national methodologist-teacher K. Bitibaeva. In addition, the article will analyze the works, conclusions, views of scientists who have studied the writer's stories. Considering the conclusions of these scientists, the analysis of the writer's stories proves the relevance and significance. In the process of comparison, classification of statements, the author clearly expresses his opinion. The study of M. Auezov is one of the important and valuable moments in Kazakh literary studies. Because, studying the writer as a practical value of the article, we can conclude about the artistic research of Kazakh literature of that era. And through the works of scientists who have studied the writer's legacy, you can find out the personality and creativity of the writer. Therefore, it is obvious that the two processes occurring from each other are of great importance for Kazakh literary studies.

Keywords: teaching, story, methods, writer, text analysis.

References

1. Qirabaev S. Äuezovtağylymy. Äl-Farabi atyndağy QazMÜU-niñ Habarşysy. *Filologia seriasy*, 1997. – 116 b.
2. Demessinova L., Kokbas Zh., Kurmambayeva K., Tulebayeva K., Mursalim G. The Nomad Totem “Kok Bori” as an Archetype. // *The International Journal of Literary Humanities*, Volume 21, Issue 2, 2023. P. 74 <https://doi.org/10.18848/2327-7912/CGP/v21i02/67-84>
3. Bitibaeva Q.M. Äuezov tuyndylaryn mektepte oqytu. – Almaty: Mektep baspasy, 2002 – 288 b.
4. Pırälı G. Qazırğı Mühtartanu: 1-kıtap/ G.J.Pırälı. – Almaty: Eltanym baspasy, 2014. – 320 b.
5. Abdullina A. M.Äuezov äñgimelerindeğı mifologizm. V Äuezov oqulary: Jas ğalymdardyñ V halyqaralyq ğylymi-teorialyq konferenciasynyñ materialdary. Almaty, 2007. – 309 b.
6. Maitanov B. Äuezov jäne bolmysty sezine men saralau // M.O.Äuezovtiñ körkemdik-dünietanymdyq izdenisteri (1920-30 jyldar). Almaty: M.Äuezovatyndağy Ädebietjäneönerinstituty, 2006. – P. 3-54.
7. Şalabaev B. Körkemprozatılı. – Almaty: Bilim, 1994. – 128 b.
8. Kärımov H. Qanattyıl. Almaty: Sanat, 1995. – 93 b.
9. Rahmanova N.M. Äuezovtanudäristeri. Oquqüraly. Almaty: Kıtapbaspasy, 2010. – 354 b.

10. Syzdyqova R. M. Äuezov jäne qazaq prozasy tiliñ qalyptasuy. –Almaty: Ğylym, 1997. – 163 b.

11. Mũhtar mũrasy. Nasledie Muhtara: Ğylymi maqalalar men zertteuler / Qũrast.: Ş.Ybyraev, S.Qorabaev. Almaty: Qazaqstan, 1997. – 352 b.

12. Qũrmambaeva Q.S. Kũrkem şyğarmalardy oqytuda belsendi oqu ädistern qoldanudyñ ğylymi-ädistemelik negizi. // Eurazia gumanitarlyq institutynyñ Habarşysy. № 3, 2022. 204-212 bb. <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2022-3.20>

Авторлар жайлы мәлімет:

Азатбақыт Айнұр Амангелдіқызы – С. Аманжолов атындағы Шығыс-Қазақстан университетінің докторанты, Өскемен, Қазақстан.

Азатбақыт Айнұр Амангелдіқызы – докторант Восточно-Казахстанского университета имени С. Аманжолова, Усть-Каменогорск, Казахстан.

Azatbakyt Ainur Amangeldikyzy – doctoral student, East-Kazakhstan University S. Amanzholov, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan.

Картаева Айжан Маратбекқызы – филология ғылымдарының докторы, С. Аманжолов атындағы Шығыс-Қазақстан университетінің профессоры, Өскемен, Қазақстан.

Картаева Айжан Маратбековна – доктор филологических наук, профессор Восточно-Казахстанского университета имени С. Аманжолова, Усть-Каменогорск, Казахстан.

Kartayeva Aizhan Maratbekovna – doctor of philological sciences, Professor of S. Amanzholov East Kazakhstan University, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan.

Тамаев Алпысбай Тамайұлы – педагогика ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің доценті, Алматы, Қазақстан.

Тамаев Алпысбай Тамайұлы – кандидат педагогических наук, доцент Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан.

Tamaev Alpysbai Tamayuly – candidate of Pedagogical Sciences, associate professor of the Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan.